

Çocukluğun İnşasında Teknoloji

Yapı Taşları – Öğrenme Süreci – Aile

Editör: Ali İbrahim Can GÖZÜM

Editör: Ali İbrahim Can GÖZÜM

ÇOCUKLUĞUN İNŞASINDA TEKNOLOJİ Yapı Taşları – Öğrenme Süreci – Aile

ISBN 978-625-8656-26-8

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

© 2026, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 2000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Mart 2026, Ankara

Yayın-Proje: Selcan Durmuş
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sayfa Basım Sanayi Ticaret Ltd. Şti.
İvedik OSB Matbaacılar Sit. 1514. Cad. No: 23-25
Yenimahalle/ANKARA

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 77079

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi
Macun Mahallesi 204 Cad. No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: yayinevi@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Dijitalleşmenin yaşamın her alanına hızla nüfuz ettiği günümüz dünyasında, çocukluk kavramı da kaçınılmaz olarak yeniden şekillenmektedir. Artık çocuklar yalnızca fiziksel ve sosyal çevreleriyle değil; aynı zamanda dijital araçlar, çevrim içi içerikler, algoritmalar ve yapay zekâ temelli uygulamalarla etkileşim içinde büyümektedir. Bu dönüşüm, çocukluğun doğasını, öğrenme süreçlerini ve aile içi etkileşim biçimlerini derinden etkilemektedir. Bu bağlamda çocukluğu, teknolojiyi merkeze almadan anlamak ve açıklamak giderek zorlaşmaktadır.

Elinizdeki “*Çocukluğun İnşasında Teknoloji: Yapı Taşları – Öğrenme Süreci – Aile*” adlı eser, teknolojinin çocukluk üzerindeki çok boyutlu etkilerini bütüncül bir bakış açısıyla ele alma amacıyla hazırlanmıştır. Kitap; çocuk gelişiminin temel yapı taşlarından başlayarak erken çocukluk eğitiminde teknolojinin pedagojik kullanımlarını ve teknoloji çağında ailenin üstlendiği yeni rolleri sistematik bir çerçevede tartışmaktadır. Böylece okuyucuya, teknolojinin yalnızca bir araç değil, aynı zamanda çocukluğun inşasında etkili bir bağlam olduğu gerçeğini göstermeyi hedeflemektedir.

Eserde yer alan bölümler; çocuk gelişimi, dijital okuryazarlık, dijital vatandaşlık, teknoloji bağımlılığı, sanal ve artırılmış gerçeklik uygulamaları, eğitici dijital oyunlar, elektronik kitaplar, dijital sanatlar, STEM temelli dijital uygulamalar, yapay zekâ, özel gereksinimli çocuklar için teknolojik destekler ve dijital değerlendirme araçları gibi geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır. Bunun yanı sıra aile içi iletişim, dijital güvenlik, etik ve eğitici teknolojilerin seçimine yönelik stratejiler de ele alınarak, çocuk–aile–teknoloji etkileşimi çok yönlü biçimde incelenmektedir.

Bu kitap, erken çocukluk alanında çalışan akademisyenler, öğretmenler, öğretmen adayları, lisansüstü öğrenciler, ebeveynler ve politika yapımcılar için hem kuramsal hem de uygulamaya dönük bir başvuru kaynağı olmayı amaçlamaktadır. Alanında uzman araştırmacıların katkılarıyla hazırlanan bölümler, bilimsel temelli yaklaşımlar sunmanın yanı sıra sahada karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm önerileri de içermektedir.

Bu kapsamlı eserin ortaya çıkmasında emeği geçen tüm yazarlarımıza özveri-
li katkıları için teşekkür ederim. Ayrıca kitabın hazırlanma sürecinde desteklerini
esirgemeyen kurumlara ve bilimsel üretimi teşvik eden tüm paydaşlara şükran-
larımı sunarım. Eserin, çocukluğun teknolojiyle birlikte yeniden inşa edildiği bu
çağda, alana anlamlı katkılar sağlamasını ve yeni çalışmalara ilham vermesini te-
mennî ederim.

Doç. Dr. Ali İbrahim Can GÖZÜM

Editör

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editör: Ali İbrahim Can GÖZÜM

1. BÖLÜM

ÇOCUKLUĞUN YAPI TAŞLARINDA TEKNOLOJİ

1.1. Bölüm: Dijitalleşen Dünyada Çocuk ve Aile: Dinamiklerin Değişimi ve Yeniden Yapılanması

Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül METİNDÖĞAN, Boğaziçi Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-3704-2485

1.2. Bölüm: Erken Çocukluk Yıllarında Teknoloji Bağımlılığı ve Denge

Doç. Dr. Tuğba TÜRK KURTÇA, Trakya Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-4361-3769

1.3. Bölüm: Çocuklar İçin Dijital Vatandaşlık

Doç. Dr. Özge ÖZEL, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-4992-483X

1.4. Bölüm: Çocukluk Çağında Dijital Okuryazarlık

Dr. Öğr. Üyesi Merve CANBELDEK EROL, Pamukkale Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-3100-2220

2. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİNDE TEKNOLOJİ

2.1. Bölüm: Erken Çocukluk Eğitim Programlarında Teknoloji

Dr. Öğr. Üyesi Metin KARTAL, Kafkas Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-7201-6904

2.2. Bölüm: Erken Çocukluk Sınıflarında Teknolojik Araçların Kullanımı: Sanal Gerçeklik ve Artırılmış Gerçeklik

Doç. Dr. Fatih AYDOĞDU, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
ORCID No : 0000-0001-5123-0824

2.3. Bölüm: Çocukların Teknolojiyi Öğrenmesi

Doç. Dr. Mehmet BAŞARAN, Gaziantep Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-1871-520X

2.4. Bölüm: Eğitici Dijital Uygulama ve Oyunlar

Doç. Dr. Duriye Esra ANGIN, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-6601-4892

2.5. Bölüm: Youtube ve Müzikli Video İçerikleri

Doç. Dr. Hüseyin YILMAZ, Kafkas Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-6601-4892

2.6. Bölüm: Teknoloji ile Bütünleştirilmiş Süreçsel Drama

Doç. Dr. İhsan METİNNAM, Ankara Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-6984-2693

2.7. Bölüm: Erken Çocuklukta Dil Edinimi ve Yabancı Dil Öğreniminde Teknoloji

Prof. Dr. Özgün UYANIK AKTULUN, Afyon Kocatepe Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-9456-6379

2.8. Bölüm: Erken Çocukluk Döneminde Elektronik Kitaplar

Prof. Dr. Gözde İNAL, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi
ORCID No: 0009-0004-7721-539X

2.9. Bölüm: Erken Çocukluk Eğitiminde Dijital Sanatlar

Dr. Zerrin MERCAN, Bartın Üniversitesi
ORCID No : 0000-0002-9263-4363

2.10. Bölüm: Dijital Uygulamalarda Bilim (Fen, Matematik ve STEM)

Doç. Dr. Ahmet EROL, Pamukkale Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-7538-952X
Doç. Dr. Mustafa EROL, Yıldız Teknik Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-1675-7070

2.11. Bölüm: Erken Çocukluk Döneminde Yapay Zeka

Doç. Dr. Şermin METİN, Hasan Kalyoncu Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-5984-6359

2.12. Bölüm: Özel Gereksinimli Çocuklar ve Teknoloji

Dr. Öğr. Üyesi Veli Emre KURTÇA, Trakya Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-3671-5011

2.13. Bölüm: Erken Çocuklukta Gelişim İzleme ve Değerlendirmede Dijital Araçlar

Dr. Aslı BALCI, Atatürk Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-4329-6588

3. BÖLÜM TEKNOLOJİ ÇAĞINDA AİLE

3.1. Bölüm: Aile İçi İletişim ve Teknoloji

Doç. Dr. Ali İbrahim Can GÖZÜM, Kafkas Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-7765-4403

3.2. Bölüm: Eğitici Teknolojik Araçların Seçim Stratejileri

Dr. Elif MERCAN UZUN, Ondokuz Mayıs Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-9069-1375

3.3. Bölüm: Erken Çocukluk Döneminde Dijital Güvenlik ve Etik

Dr. Ümit Ünsal KAYA, Afyon Kocatepe Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-7662-8089

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Bölümler ve Yazarları	iv

1. BÖLÜM

ÇOCUKLUĞUN YAPI TAŞLARINDA TEKNOLOJİ

1.1. BÖLÜM

DİJİTALLEŞEN DÜNYADA ÇOCUK VE AİLE: DİNAMİKLERİN DEĞİŞİMİ VE YENİDEN YAPILANMASI

Giriş.....	3
Değişen Dünya, Değişen Aile: Dinamik Sistemler Çerçevesinde	
Çocuk, Aile ve Medya İlişkileri	5
Dijital Devrimin İzinde: Medya ve Dijital Teknolojinin Evrimi	7
Türkiye’de Dijital Evrim: Nicel Göstergeler, Fırsat Eşitliği ve Dijital Bölünmüşlük	9
Türkiye’de Dijitalleşen Aile: Günlük Yaşam, Bağlantılılık ve Dijital Varoluş.....	10
Aile Sisteminde Dijital Dönüşüm	12
Dijital Teknolojilerin Olağanlaşması	13
Bilişsel İşlevler, Beyin Gelişimi ve Dijital Etkileşim.....	14
Kullanıcı Çeşitliliği, Deneyimsel Farklılıklar ve Eleştirel Değerlendirme	15
Medya, Çocuk ve Aile İlişkisi: Kazanımlar ve Olumsuz Sonuçlar	16
Erken Dönemden Günümüze: Çocuk ve Medya İlişkisinin Evrimi.....	16
Medya, Ebeveyn ve Etkileşim Dinamikleri	18
Erken Çocuklukta Ekran Maruziyeti: Riskler, Bulgular ve Tartışmalar.....	19
Sonuç ve Öneriler	25
Özet	28
Kaynakça.....	28

1.2. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK YILLARINDA TEKNOLOJİ BAĞIMLILIĞI VE DENGİ

Giriş.....	40
Çocuklarda Teknoloji Bağımlılığının Belirtilerini İnceleme	40
Sağlıklı Teknoloji Kullanımı İçin Denge Kurma Stratejileri	46
Bilinçsiz Teknoloji Kullanımının Çocuklar Üzerindeki Olası Zararları	47
Teknoloji Kullanımına İlişkin Üç Temel Kural.....	50
Yaş Gruplarına Göre Öneriler.....	51
Ebeveynler İçin Farkındalık Soruları.....	52
Sonuç.....	52
Özet	54
Kaynakça.....	55

1.3. BÖLÜM

ÇOCUKLAR İÇİN DİJİTAL VATANDAŞLIK

Giriş.....	60
21. Yüzyılda Dijital Dünya	60
Dijital Oyun ve Erken Çocukluk Dönemi	61
Dijital Vatandaşlık	63
Siber Güvenlik	66
Okul Öncesi Dönemde Siber Güvenlik	67
Farkındalık Oluşturma	69
Çevrimiçi İletişim Becerileri.....	72
Güvenli İnternet Kullanımında Yararlı Kaynaklar.....	74
Sonuç	76
Özet	78
Kaynakça	78

1.4. BÖLÜM

ÇOCUKLUK ÇAĞINDA DİJİTAL OKURYAZARLIK

Giriş.....	81
Kavramsal Olarak Dijital Okuryazarlık.....	82
Dijital Okuryazarlık ve Küçük Çocuklar.....	84
Dijital Okuryazarlık ve Ekran Zamanı: Dokun ve Büyüt.....	86
Ekran Zamanında Paradigmalar	86
Dijital Okuryazarlık Bağlamında Ekranlar ve İnternet	89
Dijital Etik ve Sorumluluk Bilincini Artırmak: Ebeveynlere ve Öğretmenlere Öneriler	93
Sonuç.....	96
Özet	97
Kaynakça.....	98

2. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİNDE TEKNOLOJİ

2.1. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİM PROGRAMLARINDA TEKNOLOJİ

Giriş.....	107
Erken Çocukluk Eğitiminde Teknolojinin Kullanımı İçin Tarihe Düşülen Notlar	108
Erken Çocukluk Eğitim Programları ve Teknoloji	111
Erken Çocukluk Eğitim Programlarında Teknoloji Kullanımının Önündeki Engeller.....	114
Erken Çocukluk Eğitim Programlarında “Gelişime Uygun Teknoloji Kullanımı”	116
Erken Çocukluk Eğitiminde Teknolojik Pedagoji.....	122
Erken Çocukluk Programı Çerçevesinde Teknoloji Eğitiminin Gelişimsel Kazanımları.....	124
Erken Çocukluk Programında Teknoloji ve Toplumsal Cinsiyet	125
Teknolojik Pedagojide Eşitlik, Kapsayıcılık ve Kültüre Duyarlılık	126
Erken Çocukluk Eğitim Programında Yapay Zekâ: Öğretmenler İçin Etik ve Pedagojik Sorumluluklar.....	128
Sonuç.....	132
Özet	133
Kaynakça.....	134

2.2. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK SINIFLARINDA TEKNOLOJİK ARAÇLARIN KULLANIMI: SANAL GERÇEKLİK VE ARTIRILMIŞ GERÇEKLİK

Giriş.....	139
Eğitici ve Eğlenceli VR/AR Uygulamalarının Tanıtılması	141
Artırılmış Gerçeklik (AR) Uygulamalarının Tanıtılması.....	141
Sanal Gerçeklik (VR) Uygulamalarının Tanıtılması.....	144
Çocuklara Yaratıcı Öğrenme Deneyimleri Sunma	146
Teknolojinin Öğrenme Deneyimini Zenginleştirebilme Yeteneğinin Açıklanması.....	149
Öğretmenlere ve Ebeveynlere Rehberlik.....	151
Eğitici VR/AR Uygulamalarının Geliştirilmesine Yönelik İlham Verme	153
Erken Çocukluk Eğitimi Program Bağlantısı.....	155
Sonuç.....	157
Özet	158
Kaynakça.....	159

2.3. BÖLÜM

ÇOCUKLARIN TEKNOLOJİYİ ÖĞRENMESİ

Giriş.....	163
Programlamanın Temelleri ve Kodlama Eğitimi	164
Çocukların Problem Çözme Becerilerinin Gelişiminde İnteraktif Teknoloji Uygulamalarının Önemi	167
Scratch	167
Code.org	168
Kodable	169
Lego Education	170
CodeMonkey	171
Erken Çocukluk Döneminde Teknolojiyi Öğrenmeye İlgiyi Arttırmanın Önemi.....	171
Erken Çocukluk Döneminde Programlama ve Kodlamanın Önemi	173
Sonuç.....	174
Özet	175
Kaynakça.....	176

2.4. BÖLÜM

EĞİTİCİ DİJİTAL UYGULAMA VE OYUNLAR

Giriş.....	179
Eğitici Dijital Uygulama ve Dijital Oyunlar.....	181
Eğitici Dijital Uygulama ve Oyunların Taşınması Gereken Özellikler	185
Nitelikli Bir Eğitici Dijital Uygulama ve Oyun Seçebilmek Neden Önemlidir?	187
Eğitici Dijital Uygulama ve Oyun Seçiminde Dikkat Edilmesi Gerekenler	189
Eğitici Dijital Uygulama ve Oyun Önerileri	195
Özet	196
Ek1. Eğitici Dijital Uygulama ve Oyun Önerileri	197
Kaynakça.....	198

2.5. BÖLÜM

YOUTUBE VE MÜZİKLİ VİDEO İÇERİKLERİ

Giriş.....	203
Yeni Medya ve Çocukluk.....	203
Dijitalleşen Çocukluk Kavramı	203
YouTube'un Çocuklar Tarafından Kullanımı.....	205
Ebeveynlik Rollerinin Dijital Ortamda Dönüşümü	207
YouTube'un Çocuklar Tarafından Kullanımı: Eğlence, Eğitim ve Riskler	209
Eğlence Aracı Olarak YouTube	209
Eğitim Aracı Olarak YouTube.....	210
Algoritmaların Gücü ve İçerik Erişimi.....	211
Çoklu Duyusal Uyarım ve Öğrenme	217
Ritim ve Tekrarın Etkisi.....	219
Sonuç	220
Özet	221
Kaynakça.....	222

2.6. BÖLÜM

TEKNOLOJİ İLE BÜTÜNLEŞTİRİLMİŞ SÜREÇSEL DRAMA

Giriş.....	224
Yaratıcı Drama ve Teknoloji İlişkisi	225
Yaratıcı Dramanın Öğretim ve Sanat Formu Boyutu	228
Pedagojik Tasarımdan Dramatik Kurguya: Dramatik Yapı ve Bileşenler	233
Süreçsel Dramada Planlama ve Teknolojinin Kullanımı.....	242
Sonuç.....	249
Özet	250
Kaynakça.....	250

2.7. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUKTA DİL EDİNİMİ VE YABANCI DİL ÖĞRENİMİNDE TEKNOLOJİ

Giriş.....	253
Erken Çocuklukta Dil Edinimi ve Yabancı Dil Öğreniminin Önemi	254
Teknolojinin Dil Edinimi ve Yabancı Dil Öğrenimine Etkisi.....	255
Dil Edinim Teorilerinde Teknolojinin Yeri.....	256
Bilişsel Dilbilimsel Yaklaşımlar.....	257
Psikolinguistik Yaklaşım.....	258
Genel İnsan Öğrenmesi (General Human Learning).....	258
Sosyal Bağlamda Dil Yaklaşımları (Language in Social Context).....	259
Teknolojinin Dil Edinimine ve Yabancı Dil Öğreniminde Avantajları	259
Teknolojinin Eğitim Süreçlerine Dahil Edilmesinde Karşılaşılan Zorluklar ve Çözüm Önerileri	262
Dil Edinimine ve Yabancı Dil Öğreniminde Kullanılan Teknolojik Araçlar ve Kaynaklar	264
Eğitimcilerin ve Ebeveynlerin Dil Edinimi Desteklemede Rolü.....	270
Eğitimcinin Rolü	270
Ailenin Rolü	271

MEB Okul Öncesi Eğitim Programında Dil ve Teknoloji.....	272
Sonuç.....	274
Özet.....	274
Kaynakça.....	276

2.8. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE ELEKTRONİK KİTAPLAR

Giriş.....	281
Elektronik Kitapların Önemi	282
Elektronik Kitapların Tanımı.....	283
Elektronik Kitapların Tarihsel Süreci.....	286
Elektronik Kitapların Olumlu ve Olumsuz Yönleri	288
Elektronik Kitapların Gelişimsel Etkileri	290
Elektronik Kitapların Erken Çocukluk Döneminde Kullanımı	293
Türkiye’de Erişime Açık Olan Erken Çocukluk Dönemi Elektronik Kitap Örnekleri	295
Sonuç.....	297
Özet	297
Kaynakça.....	298

2.9. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİNDE DİJİTAL SANATLAR

Giriş.....	304
Dijital Sanat Tanımı	304
Erken Çocukluk Döneminde Dijital Sanat	306
Erken Çocukluk Döneminde Dijital Sanat Alanları	309
Erken Çocukluk Döneminde Dijital Görsel Sanatlar	310
Erken Çocukluk Döneminde Dijital Resim	310
Erken Çocukluk Döneminde Dijital Fotoğraf.....	311
Erken Çocukluk Döneminde Animasyon.....	313
Erken Çocukluk Döneminde Dijital İşitsel Sanatlar.....	315
Erken Çocukluk Döneminde Dijital Müzik ve Dans.....	315
Mimari	317
Dijital Çizimler	317
Dijital Tasarım	319
Dil Sanatları.....	321
Dijital Hikayeler.....	321
Birleşik ve Kompleks Sanatlar	323
Performans Sanatları.....	323
Drama	323
Tiyatro	325
Sonuç.....	326
Özet	327
Kaynakça.....	328

2.10. BÖLÜM**DIJİTAL UYGULAMALARDA BİLİM (FEN, MATEMATİK VE STEM)**

Giriş.....	331
Erken Çocuklukta STEM Eğitimi: Teknoloji ve Mühendislik.....	332
Erken Bilim Öğrenmelerini Derinleştirmek: Teknoloji Temelli STEM Eğitimi	334
Erken Bilim Öğretiminde Dijital Teknolojiler.....	335
STEM Eğitiminde Teknolojiyi Anlamak: Çocukların Teknolojiyle Etkileşimi	336
Çocuklarda STEM'i Derinleştirmeye Yönelik Dijital İçerikler.....	339
Teknolojiyi Kullanma ve Erken STEM Deneyimlerinde Ailenin Rolü	344
Çocukların Bilim ve STEM Deneyimlerinde Aile	344
Çocukların Teknoloji Deneyimlerinde Aile	345
Erken STEM Eğitiminde Çocukların İlerlemesini İzleme ve Değerlendirme.....	346
Erken Dönem STEM Eğitimi İçin Pratik Öneriler ve Çözümler	348
Çocuklarla Yapılan Uygulamalara Yönelik Öneriler.....	349
Öğretmenler ve Ebeveynlere Yönelik Öneriler.....	350
Sonuç.....	352
Özet	353
Kaynakça.....	353

2.11. BÖLÜM**ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE YAPAY ZEKA**

Giriş	360
Yapay Zeka.....	362
Yapay Zekanın Tanımı	362
Yapay Zekâ Becerileri/Standartları.....	364
Yapay Zekâ Okuryazarlığı	368
Erken Çocuklukta Yapay Zeka.....	370
Erken Çocuklukta Yapay Zekânın Öğretimi.....	373
Yapay Zekâ Müfredatlarında Kullanılan Öğretim Yöntemleri	374
Materyal ve Araçlar	376
Müfredatlar.....	380
Değerlendirme	384
Sonuç.....	387
Özet	388
Kaynakça.....	388

2.12. BÖLÜM**ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÇOCUKLAR VE TEKNOLOJİ**

Giriş.....	394
Özel Gereksinimli Çocuklar ve Yardımcı Teknolojiler	396
Kullanılan Yardımcı Teknolojiler	399
Yardımcı Teknolojilerin Kullanımına Yönelik Öneriler	402
Gereksinim Belirleme ve Pedagojik Planlama.....	403
İş Birliği, Bilgilendirme ve Kurumsal Destek.....	403
Kullanıcı Eğitimi ve Uygulama Yeterliği.....	404
Etik, Sağlık ve Psikososyal Boyutlar	404

Sonuç.....	405
Özet	406
Kaynakça.....	406

2.13. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUKTA GELİŞİM İZLEME VE DEĞERLENDİRMEDE DİJİTAL ARAÇLAR

Giriş	409
E-Çocuk Gelişimi Takip Araçları.....	410
Gelişimsel Tarama ve Tanı İçin Kullanılan Dijital Araçlar	410
Ebeveynliğin Erken Dönemlerinde Dijital Takip Araçları	414
Sınırlılıklar ve Etkili Kullanım İçin Stratejiler	418
Erken Çocukluk Eğitim Ortamlarında Dijital Takip Araçları.....	419
E-Portfolyolar ve Dijital Dokümantasyon Uygulamaları.....	419
Sınırlılıklar ve Etkili Kullanım İçin Stratejiler	426
Yapay Zekâ Destekli Dijital Değerlendirme Araçları	429
Sonuç.....	429
Özet	430
Kaynakça.....	430

3. BÖLÜM

TEKNOLOJİ ÇAĞINDA AİLE

3.1. BÖLÜM

AİLE İÇİ İLETİŞİM VE TEKNOLOJİ

Giriş.....	443
Ebeveyn Aracılığı	444
Kolaylaştırıcı Aracılık: Aktif Birlikte Oyun ve Eğitsel Rehberlik.....	445
Kısıtlayıcı Aracılık: Riskleri Sınırlandırma	446
Dengeli Bir Yaklaşım: Bütünleşik Stratejiler ve Çocuğun Rolü.....	447
Algılanan Ebeveyn Meşruiyeti ve Dijital Uygulamalar: Türk ve Yunan Ebeveynler Üzerine Bir İnceleme	448
Erken Çocukluk Döneminde Ebeveyn-Çocuk İletişiminde Algısal Uyumsuzluk ve Teknoloji Bağlamında Davranışsal Sonuçları.....	451
Erken Çocuklukta Technoference: Ebeveyn-Çocuk İletişimi ve Dijital Oyun Deneyimleri	454
Erken Çocukluk Döneminde Çocuğun Gözünden Technoference	455
Erken Çocuklukta Elektronik Medya Kullanımı ve Gelişimsel Sonuçlar	457
Teknoloji ve Aile İçi Etkileşim: Erken Çocuklukta Dijital Dengenin Anahtarı	459
Ebeveynlerin Elektronik Medya Kullanımı, Model Olma Rolü ve Kültürel Bağlam.....	461
Ebeveyn Duyarlılığı ve Güvenli Bağlanmada Teknolojinin Rolü	462
Sonuç.....	464
Özet	465
Kaynakça.....	465

3.2. BÖLÜM**EĞİTİCİ TEKNOLOJİK ARAÇLARIN SEÇİM STRATEJİLERİ**

Giriş.....	470
Ebeveynlerin Yaklaşımı	471
Çocukların Farklı Yaş Gruplarında Teknoloji Kullanımı.....	473
Ailelerin Çocuklarının Kullanabileceği Eğitici Teknoloji Araçları ve Uygulamaları Seçme Stratejileri	475
Ebeveynlere Öneriler	478
Sonuç.....	480
Özet	481
Kaynakça.....	481

3.3. BÖLÜM**ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE DİJİTAL GÜVENLİK VE ETİK**

Giriş.....	484
Temel Tanımlar ve Kavramlar	485
Dijital Etik.....	485
Dijital Güvenlik.....	486
Erken Çocukluk Döneminde Dijital Etik.....	487
Erken Çocukluk Döneminde Dijital Etiğin Önemi.....	487
Okul Öncesi Dönemde Netiket	489
Dijital Ortamlarda Karşılaşılan Riskler ve Tehlikeler.....	490
Siber Zorbalık	493
Sosyal Medya ve Paylaşan Ebeveynler (Sharenting)	493
Dijital Ayak İzi ve Dijital Kimlik	495
Fenomen Öğretmen Paylaşımları.....	496
Çocukların Dijital Güvenliği ve Tehlikelerden Korunması.....	497
İnternet Kullanımında Çocuk ve Aile İlişkisi	497
Dijital Ebeveynlik	499
Dijital Vatandaş olarak Okul Öncesi Öğretmeni.....	500
Dijital Vatandaş olarak Çocuk.....	501
Çocukların Güvenli ve Etik Teknoloji Kullanımını Destekleme Yolları	502
Oyun Derecelendirme Sistemleri	502
Ebeveyn ve Öğretmenler için Eğitici Kaynaklar ve Araçlar.....	504
Türkiye’de Çevrimiçi Ortamlarda Çocukları Korumaya Yönelik Yasal Düzenlemeler	507
MEB Okul Öncesi Eğitim Programında Dijital Güvenlik ve Etik	508
Okul Öncesi Eğitim Programı Bazında Sunulabilecek Öneriler.....	508
Dijital Güvenlik ve Etik Temalı Okul Öncesi Eğitim Etkinlik Önerileri.....	510
Sonuç.....	511
Özet	511
Kaynakça.....	512

Editör ve Yazarlar Hakkında	521
--	------------

1. BÖLÜM

ÇOCUKLUĞUN YAPI TAŞLARINDA TEKNOLOJİ

1.1. BÖLÜM

DİJİTALLEŞEN DÜNYADA ÇOCUK VE AİLE: DİNAMİKLERİN DEĞİŞİMİ VE YENİDEN YAPILANMASI

Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül METİNDÖĞAN, Boğaziçi Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-3704-2485

Giriş

Bugün ergenlik döneminde bulunan çocuklar, telefonların akıllı olmadığı, alışverişin yalnızca mağazalardan yapıldığı, sosyal medyasız ve internetsiz bir dünyayı hiç deneyimlemediler. İnsanların önceden kararlaştırılan bir zaman ve mekânda, buluşma öncesi hiç telefonla konuşmadan, mesajlaşmadan veya konum paylaşmadan bir araya gelebildiklerine şahit olmadılar. Bilgilerin ansiklopedilerden edinildiği, kütüphanelere gidilerek kataloglardan kitapların aranıp bulunduğu, uzak diyarlarda yaşayan aile bireylerinin yüzlerinin sadece gönderilen basılı fotoğraflardan görülebildiği zamanlar ise ebeveynlerinin anlattığı masalsı gençlik hikayelerinin birer sahnesi gibidir muhtemelen; gizemli, ilginç ve hayal etmesi zor. Tüm bunlar yetişkinlerin eskiyen anılarının birer parçası gibi görülse de, bundan belki on yıl kadar önce, 1.5–2 yaşında bir bebeğin akıllı telefon ekranını parmak hareketleriyle kullanabilmesi pek çok ebeveyn için hayranlık uyandıran bir beceriydi. Ancak günümüzde neredeyse herkesin elinde bir akıllı telefon varken, küçük bir çocuğun kıvrak parmak hareketleriyle telefon kullanması, bir uygulamayı açıp, istediği videoyu bulup izlemesi ya da sevdiği bir oyunu oynaması artık gelişimsel bir üstünlük değil, bu çağın çocuklarının olağan bir davranışı olarak görülmektedir. Günümüz çocukları ve ebeveynleri, teknolojinin hane içine giderek daha fazla yerleştiği, toplumu ve aileyi yeniden yapılandığı bir süreç yaşamaktadır.

Aile sistemlerinde gözlemlenen yeniden yapılanma süreci, daha geniş ölçekte bilgi teknolojilerinde yaşanan hızlı gelişmelerle birlikte ilerlemektedir. Teknolojik gelişmelerin gündelik hayatın içinde nasıl yer aldığını gösteren bu tablo, değişimin yalnızca kullanılan araçlarla sınırlı olmadığını; çocukluk deneyiminin, aile içi etkileşimlerin ve yaşamın örgütleniş biçimlerinin yeniden şekillendiğini ortaya koymaktadır. Bu gelişmeler bireylerin tek tek uyum sağladığı teknolojik bir dönüşümü değil; aile sistemleri içinde zamanın nasıl paylaşıldığı, dikkatin nasıl bölüştürüldüğü, yakınlık ve mesafenin nasıl kurulduğu gibi pek çok aile dinamiğini etkileyen